

Spolufinancováno
Evropskou unií

Vstupní analýza lokality Ralsko

Martin Šmoldas a Zdenka Hilscher

Červen 2023

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus v rámci projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení (KP)“, registrační číslo projektu: CZ.03.02.02/00/22_004/0000341

Obsah

Úvod	3
Makrokontext lokality.....	4
Základní sociodemografická charakteristika obce Ralsko.....	4
Demografický vývoj	5
Index sociálního vyloučení v Ralsku	7
Příjemci sociálních dávek v Ralsku.....	9
Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Ralsku.....	10
Nezaměstnanost.....	11
Dluhy a exekuce optikou statistických dat.....	16
Mezokontext lokality	20
Mezokontext lokality Ploužnice	20
Mezokontext lokality Náhlov	23
Klíčoví aktéři v oblasti sociálního začleňování	23
Přílohy.....	26
Příloha 1: Fotografie, pořízené pracovníky OSZ v měsíci dubnu 2023	26

Úvod

Předkládaný text vznikl v rámci projektu Odboru (Agentury) pro sociální začleňování (dále jen ASZ) “Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení” (dále jen Podpora KP), jehož součástí je realizace komunitní práce ve městě Ralsko v rozmezí let 2023 až 2026. Analytický dokument vznikl jak pro potřeby realizace komunitní práce v rámci mapování makrokontextu a mezokontextu lokality, tak jako podklad pro utváření sociální mapy jakožto nástroje metody komunitní práce.

Sběr dat (desk research a terénní šetření), realizovaný pracovníky ASZ v projektu Podpora KP, probíhal v měsících květnu a červnu roku 2023. Text přináší interpretaci aktuálních institucionálních dat z oblasti příjmu sociálních dávek, zaměstnanosti, bydlení a zadluženosti.

Makrokontext lokality

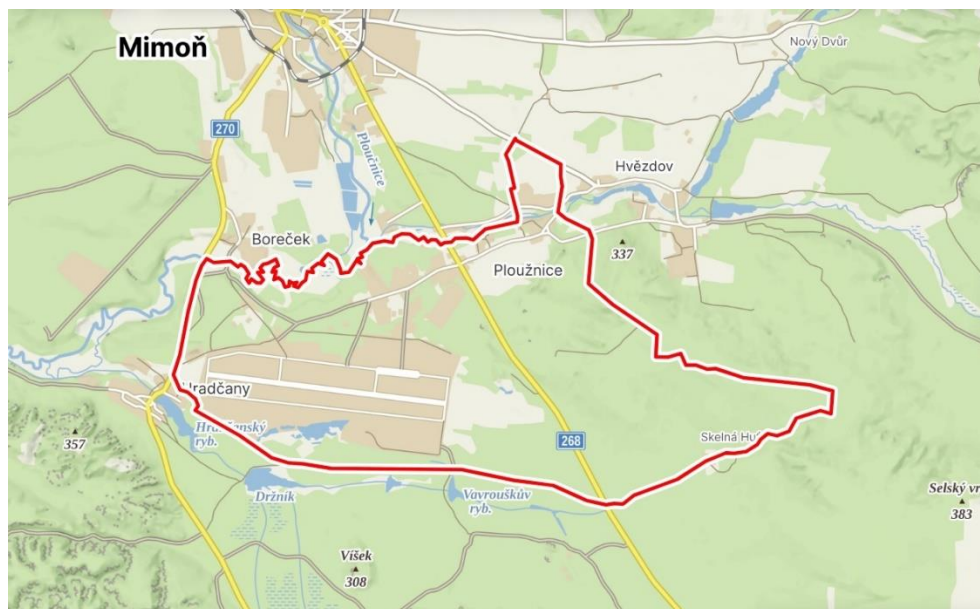
Základní sociodemografická charakteristika obce Ralsko

Mapa 1 - Ralsko umístěné v regionu

Zdroj: mapy.cz

Mapa 2 - místní část Plouznice

Zdroj: mapy.cz

Obec Ralsko se nachází v jihovýchodní části Libereckého kraje přibližně 10 kilometrů od Mimoně a zhruba 20 kilometrů od města Doksy. Je obcí I. typu, administrativně spadající pod

obec s pověřeným obecním úřadem II. typu (POÚ) Mimoň a obec s rozšířenou působností (ORP) Česká Lípa. **K 1.1.2023 činil počet obyvatel Ralska 2273 osob** (ČSÚ, nedatováno).

Obec je rozdělena do devíti teritoriálně oddělených a zároveň částečně izolovaných částí – Plouznice, Kuřivody, Náhlov, Hradčany, Boreček, Horní Krupá, Hvězdov, Jabloneček, Svěbořice. Katastr obce Ralsko se rozkládá na celkové rozloze 171 km², což z ní činí dle rozlohy čtvrtou největší obec České republiky. Právě velikost a teritoriální uspořádání jsou jedněmi ze zásadních specifik obce, které mohou umocňovat i některé problémy spojené se sociálním vyloučením (viz níže).

Do roku 1945 bylo Ralsko a okolí převážně zemědělskou oblastí a bylo jako součást tzv. Sudet obýváno především německým obyvatelstvem. Za druhé světové války výrazně klesl počet obyvatel kvůli vysídlení části českého obyvatelstva a následně pak v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva. Chybějící lidské kapacity nebyli později po válce doplněny, protože na území katastru obce vznikl vojenský prostor, jehož vznik byl spojený se zánikem řady původních obcí a dalším odsunem obyvatelstva. Po roce 1968 se na území obce rozvíjela infrastruktura pro ubytování sovětských vojáků, kteří se rozmístili ve vojenském prostoru a kterých se zde, spolu s rodinnými příslušníky, nacházelo až 20 000. Po odchodu armády SSSR po roce 1991 zůstala většina těchto objektů prázdných a u některých z nich docházelo k jejich postupné rekonstrukci. To do téměř vysídleného Ralska přilákalo zájemce o bydlení ze všech koutů Česka, ale i z dalších zemí a počet obyvatel tak od roku 1991 téměř kontinuálně roste.

Míra sociálního vyloučení je v Ralsku poměrně vysoká a týká se především místních částí Náhlov a Plouznice. Mezi příčiny patří především teritoriální izolace či odloučenost jednotlivých lokalit, výrazná stopa v charakteru zástavby a infrastruktury, která po několik desetiletí sloužila jako součást vojenského prostoru, nízká občanská vybavenost a poměrně komplikovaná dostupnost pracovních příležitostí i možností vyžití a především prostorová segregace a zároveň zvýšená koncentrace rodin se zvýšenou potřebou podpory v sociální oblasti.

Demografický vývoj

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel obce Ralsko mezi lety 1869 - 2023

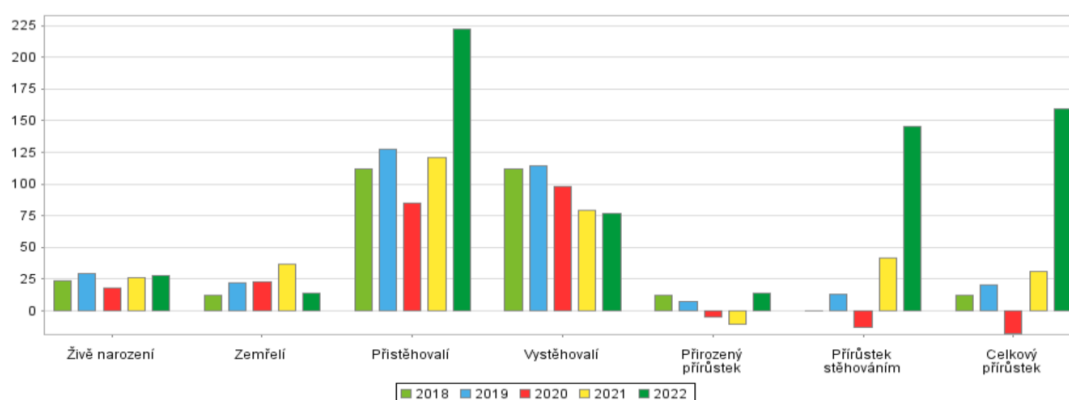

Zdroj: ČSÚ; vlastní zpracování ASZ

Počet obyvatel v posledních letech setrvale roste, od roku 1991 se zvýšil o téměř 1750 lidí. Krátkou výjimku v růstu tvořili roky 2020 a 2021, kdy došlo k mírnému poklesu, ale během roku 2022 se původní stav vyrovnal a došlo dokonce k prudkému nárůstu. Hlavním faktorem, který se podílí na rostoucím počtu obyvatel, je jejich stěhování do města (viz graf 2), které (spolu s vyšší mírou porodnosti ve srovnání s úmrtností) převyšuje úbytek. V tomto ohledu tvoří Ralsko mezi obcemi zasaženými vysokou míru sociálního vyloučení spíše výjimku.

V letech 2018 – 2022 rostl počet obyvatel obce průměrně o 42 obyvatel ročně (celkem 210). Z toho se v průměru 37 z nich ročně přistěhovalo (celkem přistěhovalo 200 a 13 odstěhovalo). Počet přistěhovalých převyšoval za posledních 5 let vystěhovalé o 187 osob. Nejvíce osob se však přistěhovalo až v roce 2022 (celkem 145) a tento fakt zřejmě souvisí s uprchlickou vlnou z Ukrajiny.

Graf 2 – Úbytek a přírůstek obyvatel v Ralsku v letech 2018 – 2022

Zdroj: ČSÚ

Kromě celkového přírůstku obyvatel také zároveň přibývalo obyvatelstvo v produktivním věku 15 - 64 let, za posledních 5 let se jeho počet zvýšil o 109 lidí (cca 7,6 %). Ve sledovaném období také vzrostl počet dětí ve věku 0 – 14 let. Mezi lety 2018 – 2022 o zhruba 6 % (z 397 na 422).

V období let 2018–2022 se nepatrně snížil také průměrný věk občanů Ralska, a to ze 39,3 na 39,2 tedy celkem o 0,1 roku.

Index sociálního vyloučení v Ralsku

Agentura pro sociální začleňování vyvinula jednotný nástroj – index sociálního vyloučení, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém i lokálním rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit.

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Základní územní úrovní, k níž se index sociálního vyloučení vztahuje, reprezentují obce.

Využití administrativních dat umožňuje srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými územními celky a také sledování vývoje rozsahu sociálního vyloučení v čase. Index může sloužit jako nástroj pro dlouhodobý monitoring změn v celkovém rozsahu sociálního vyloučení v Česku či jeho částech a zároveň poskytuje aktuální informace potřebné pro návrhy, realizaci a monitorování sociálních politik (ASZ, nedatováno, kráceno).

Index se skládá z několika indikátorů, přičemž jednotlivé indikátory vycházejí z administrativních dat, která jsou centrálně evidována a pravidelně aktualizována. Seznam indikátorů obsažených v indexu je následující:

- příjemci příspěvku na živobytí
- příjemci příspěvku na bydlení
- osoby v exekuci
- dlouhodobě nezaměstnané osoby
- předčasné odchody ze systému vzdělávání – běžné třídy (ASZ, nedatováno, kráceno)

Pro účely systematizace práce s daty jsou obce rozděleny podle počtu bodů v indexu do čtyř následujících kategorií:

- 1. kategorie 0 až 1 bod
- 2. kategorie 2 až 7 bodů
- 3. kategorie 8 až 11 bodů
- 4. kategorie 12 až 30 bodů

Obce spadající počtem bodů do 3. nebo 4. kategorie jsou považovány za sídla s vyšší mírou sociálního vyloučení (na mapě oranžovou a červenou barvou).

Hodnota indexu sociálního vyloučení za rok 2022 činila v Ralsku 15 bodů, přičemž se v rámci ČR jednalo o jednu z vyšších hodnot (pro srovnání: hodnota indexu činila ve stejném

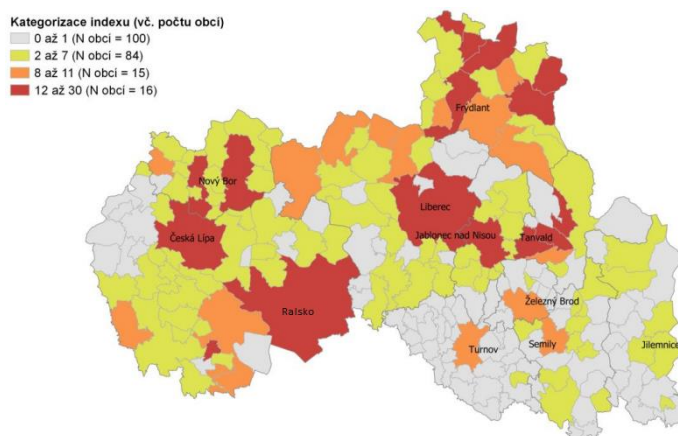
roce **9 bodů** v rámci Libereckého kraje a **9 bodů** za ORP Česká Lípa). Od roku 2018 hodnota indexu v Ralsku vzrostla o 5 bodů z 10 bodů na současných 15 (nicméně například ještě v roce 2016 byla hodnota indexu vyšší - 17 bodů). Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že se co do hodnoty indexu řadí Ralsko mezi **2,8 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky a jsou sedmou nejvíce zasaženou obcí Libereckého kraje**. Z uvedených indikátorů se na výši indexu v Ralsku projevil **nejvíce podíl osob v exekuci (6 bodů) podíl příjemců příspěvku na živobytí (4 body) a podíl příjemců příspěvku na bydlení (4 body)**. Naopak nejmenší podíl z hodnoty indexu měl podíl dlouhodobě nezaměstnaných (6 a více měsíců) a **podíl předčasných odchodů ze škol**, které se ve školním roce **2020/2021 netýkaly žádného z žáků**, kteří ukončili ve stejném roce povinnou školní docházku.

Tabulka 1 – Obce LBK dle bodového rozpětí indexu sociálního vyloučení v roce 2021

Bodové rozpětí	Počet obcí - LBK	% podíl obcí - LBK	Počet obcí - ČR	% podíl obcí - ČR
0 až 1	100	46,5	3608	57,7
2 až 7	84	39,1	2200	35,2
8 až 11	15	7,0	275	4,4
12 až 30	16	7,4	175	2,8
CELKEM	215	100	6258	100

Zdroj: ASZ

Mapa 3 – Hodnota indexu sociálního vyloučení v Ralsku a srovnávací vizualizace hodnot v Libereckém kraji

Rok	Hodnota indexu v Ralsku
2016	17
2017	15
2018	10
2019	12
2020	14
2021	13
2022	15

Zdroj: ASZ

Jak je patrné ze souhrnných informací o indexu sociálního vyloučení za jednotlivé obce ORP Česká Lípa, hodnota indexu je kromě samotného Ralska poměrně vysoká (tedy překračuje počet 12 bodů a obec tak spadá do čtvrté nejvyšší kategorie) ještě u města Česká Lípa (13 bodů) a obce Tachov (13 bodů). Nicméně hodnota indexu sociálního vyloučení je z celého ORP (stejně tak i v rámci PoU Mimoň) nejvyšší právě v Ralsku.

Příjemci sociálních dávek v Ralsku

Významným indikátorem míry zatížení obce sociálními problémy mohou být i počty příjemců různých typů sociálních dávek - především pak vybraných dávek hmotné nouze nebo státní sociální podpory (což ASZ také zohledňuje při posuzování hodnoty výše uvedeného indexu). Mezi skupinami nejvíce ohroženými příjmovou chudobou bývají dlouhodobě nezaměstnaní nad 1 rok a příjemci dávek HN. Tyto dvě skupiny se přitom z velké části překrývají. V roce 2022 bylo v Ralsku měsíčně průměrně **32 příjemců dávky pomoci v hmotné nouzi (HN) – příspěvku na živobytí (PnŽ)**, v průměrném měsíci 2021 potom příjemců 27. Jeden příjemce přitom představuje přibližně jednu domácnost (protože výše dávky je vypočítávána pro tzv. společně posuzované osoby) kromě jednotlivců na ubytovnách a azylových domech, kteří nejsou se svými spolubydlícími společně posuzováni a dalších specifických případů. Celkový počet společně posuzovaných osob PnŽ byl v **průměrném měsíci roku 2022 v Ralsku 72**, což představovalo **přibližně 3 % obyvatel města**.

Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Ralsku

Níže uvedená tabulka podává **přehled o vývoji průměrného měsíčního počtu příjemců příspěvku na bydlení, příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci v Ralsku v letech 2018 – 2022.**

Tabulka 2 – Počty vybraných dávek vyplacené v Ralsku v letech 2018 – 2022

Rok	Doplatek na bydlení		Příspěvek na živobytí		Příspěvek na bydlení		Mimořádná okamžitá pomoc ¹
	Měsíční průměr ²	% Podíl v průměrném měsíci ³	Měsíční průměr	% Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr	% Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr
2018	18	1,1	29	1,7	70	4,1	0,4
2019	13	0,7	24	1,4	63	3,7	0,3
2020	14	0,8	27	1,6	59	3,5	0,4
2021	15	0,9	27	1,6	59	3,4	0,6
2022	19	1,0	32	1,5	72	3,8	3,8

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Při přepočtu průměrných hodnot na procentuální podíly zjistíme, že mezi lety 2018 – 2022 se podíl domácností pobírajících příspěvek na živobytí **snížil z 1,7 % o 0,2 procentního bodu na hodnotu 1,5 % v roce 2022.** Podobně došlo ke snížení také u podílu doplatku na bydlení. Z tabulky je rovněž patrné, že mezi lety 2018 – 2022 došlo k mírnému nárůstu absolutního počtu vyplacených dávek hmotné nouze i příspěvku na bydlení, nicméně došlo naopak k poklesu podílu příjemců z populace obyvatel starších 15 let. Tento nepoměr je způsobený nárůstem počtu obyvatel Ralska ve sledovaném období.

¹ Typ dávky pomoci v hmotné nouzi

² Zaokrouhleno na celá čísla

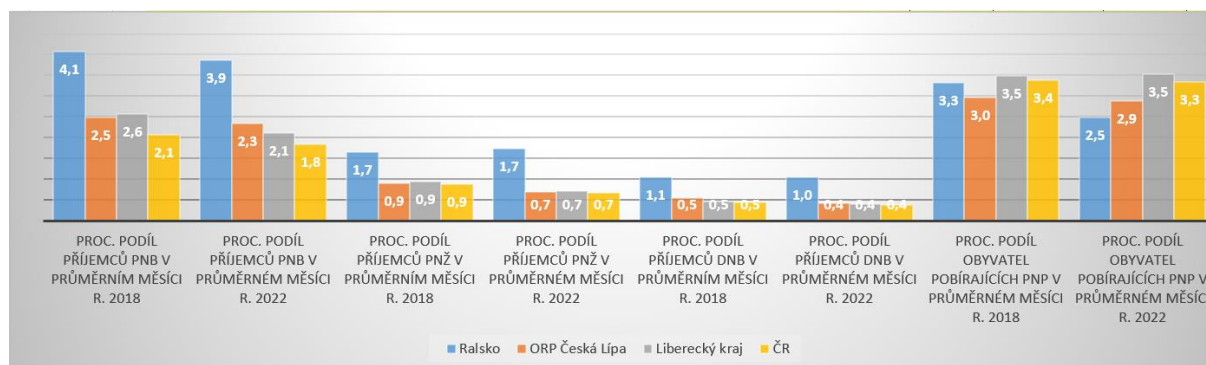
³ Procentuální podíl příjemců dávky v průměrném měsíci daného roku (přepočet na obyvatelstvo 15+ let). Platí i pro ostatní uvedené typy dávek. Přepočteno na jedno desetinné místo.

Pokud bychom se zaměřili na příjemce doplatku na bydlení, tak v průměrném měsíci roku 2022 bylo v Ralsku 19 příjemců DnB, zahrnujících 40 společně posuzovaných osob, z nichž bydlely 3 osoby na ubytovnách a 1 v pobytových sociálních službách (zbývající počet potom v bytech).

Podle našich kvalifikovaných odhadů tak do skupiny obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením dle příjmu HN může aktuálně spadat 3 % obyvatel Ralska.

Pokud porovnáme podíl příjemců dávek hmotné nouze PnŽ nebo DnB v Ralsku s celkem ORP, dále s Libereckým krajem, nebo s podílem v rámci České republiky v letech 2018 – 2022, tak je patrné, že od roku 2018 došlo k poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích, kromě podíly příjemců PnŽ se u obyvatel Ralska, které se zde nezměnily. Nejdůležitější zjištění však představuje fakt, že u všech porovnávaných dávek byly podíly příjemců v Ralsku výrazně vyšší než v ostatních sledovaných celcích. **V roce 2022 tak byl v Ralsku průměrný podíl příjemců PnŽ až 1,4 krát vyšší, než v ostatních sledovaných celcích, podíl příjemců DnB 1,5 krát vyšší a podíl příjemců PnB vyšší 0,7 až 1,2 krát.**

Graf 3 – Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Ralskem, ORP Česká Lípa, Libereckým krajem a ČR (2018 a 2022)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

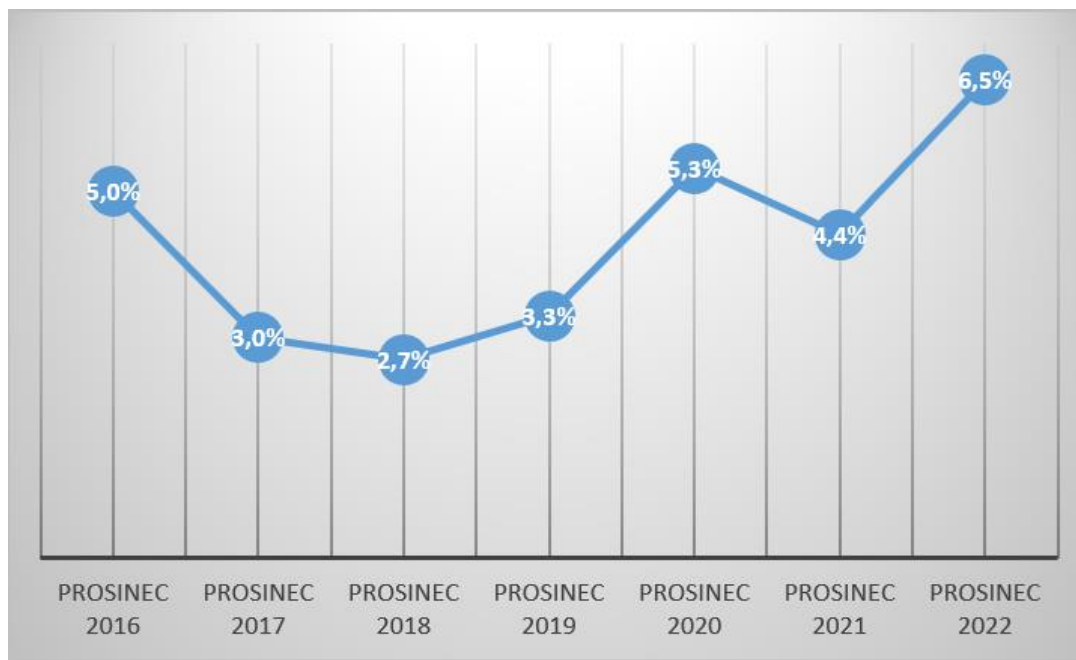
V meziročním srovnání let 2018 – 2022, došlo v Ralsku k **poklesu podílu příjemců příspěvku na péči (o 0,8 p.b.)**.

Nezaměstnanost

Podíl nezaměstnaných osob (PNO) v Ralsku od roku 2016 mírně klesal, nicméně v roce 2018 se pokles zastavil a podíl začal s určitými výkyvy opět narůstat. Zatímco v prosinci roku 2016

činil průměrný PNO 5,0 %, ve stejném měsíci roku 2022 to bylo 6,5 %, ovšem s tím, že v prosinci 2018 byl podíl nezaměstnaných historicky nejnižší, a sice 2,7 %.

Graf 4 - Vývoj nezaměstnanosti v Ralsku v letech 2016 – 2022 (prosinec)

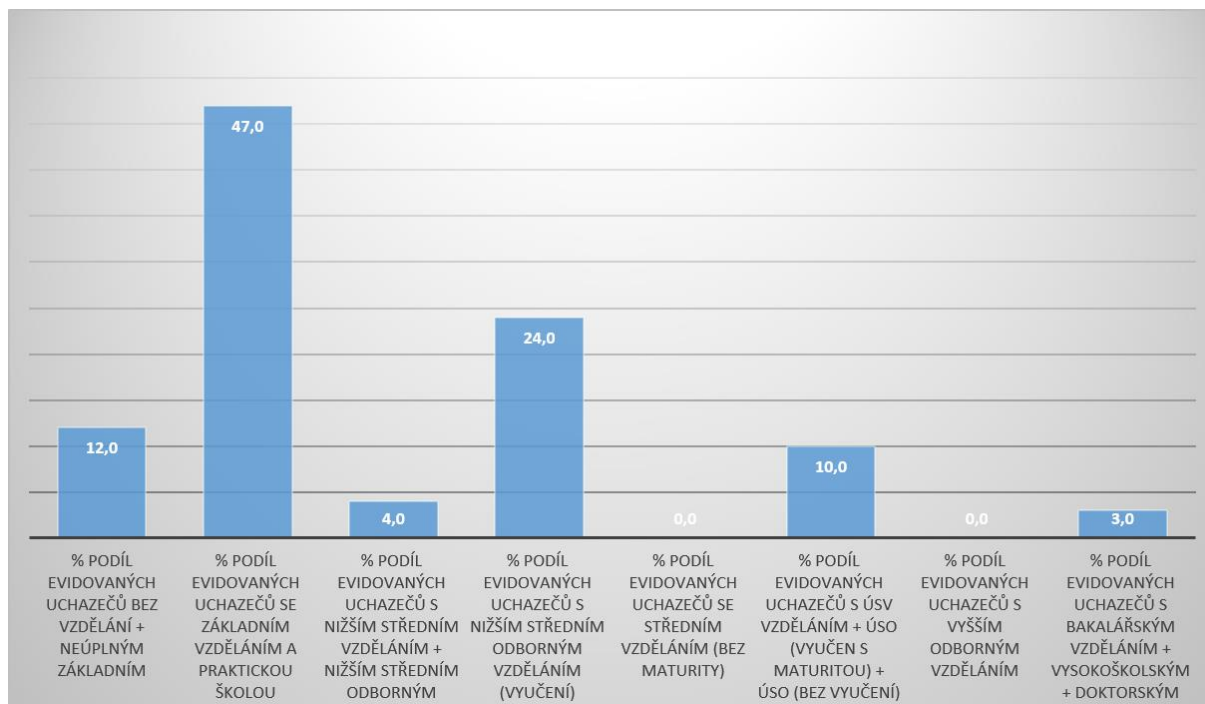

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Z podrobných údajů, které se nám podařilo získat za prosinec 2022 je patrné, že **PNO 6,5 % představuje celkem 100 osob**, ze kterých bylo 33 mužů a 67 žen. **Z počtu 100 osob bylo 17 uchazečů ve věku nad 60 let a naopak 13 uchazečů ve věku 19 let a mladších.** Ve stejném období (prosinec 2022) bylo dle údajů z MPSV v Ralsku celkem **18 volných míst** a na jedno volné pracovní místo tak připadalo zhruba **6 uchazečů**.

Zajímavé je srovnání podílu nezaměstnaných osob dle dosaženého vzdělání. Z grafu 5 je patrné, že nejvyšší podíl nezaměstnaných - více jak polovinu nalezneme mezi osobami se základním vzděláním nebo praktickou školou (47,0 %) a dále mezi vyučenými (24,0 %). Podíl osob s nedokončeným základním vzděláním činil mezi uchazeči 12 % a dohromady tak osoby s nedokončeným a dokončeným základním vzděláním tvořili 59,0 % všech uchazečů o zaměstnání v prosinci 2022.

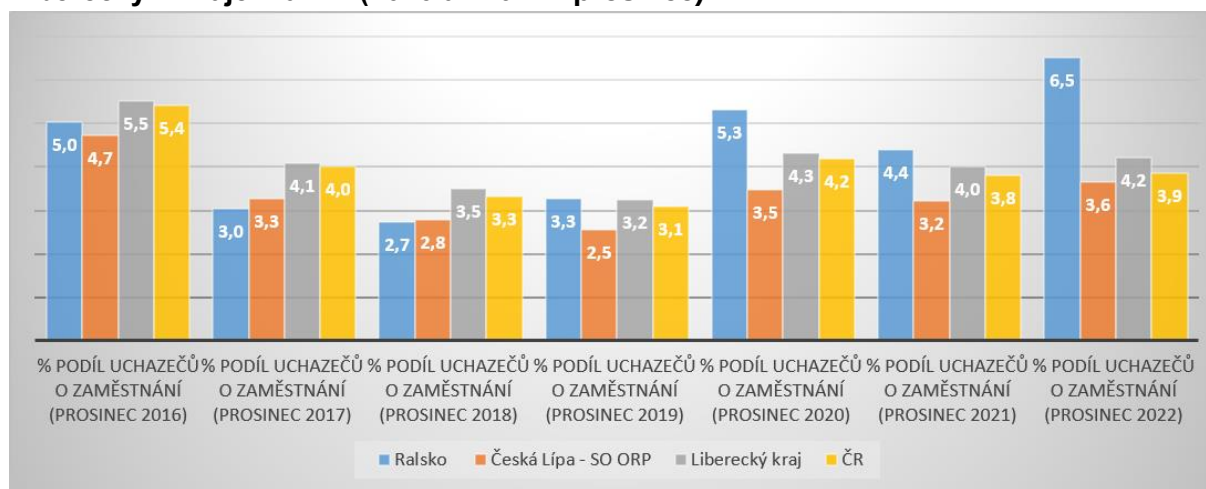
Graf 5 – Podíly nezaměstnaných z celkového počtu PNO v Ralsku dle dosaženého vzdělání (prosinec 2022)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Pokud porovnáme PNO v Ralsku s celkem ORP, dále s Libereckým krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2018 – 2022), tak je patrné, že **od roku 2016 došlo k poklesu průměrných hodnot ve všech jmenovaných územních celcích, kromě samotné obce Ralsko**. Při srovnání procentuálních podílů, vychází z nejaktuálnějších hodnot ze všech sledovaných celků nejlépe ORP Česká Lípa, neboť zde byl v prosinci 2022 podíl nezaměstnaných nejnižší – 3,6 %, zatímco například v rámci České republiky činil PNO ve stejném období 3,9 %. PNO v Ralsku byl ve stejném období nejvyšší, činil 6,5 %, což představovalo přibližně o 3 procentní body více než v ostatních sledovaných celcích. Stejně tak byl PNO v Ralsku vyšší i minulých letech, ačkoliv například v letech 2017 a 2018 byl naopak nižší než u ostatních sledovaných celků.

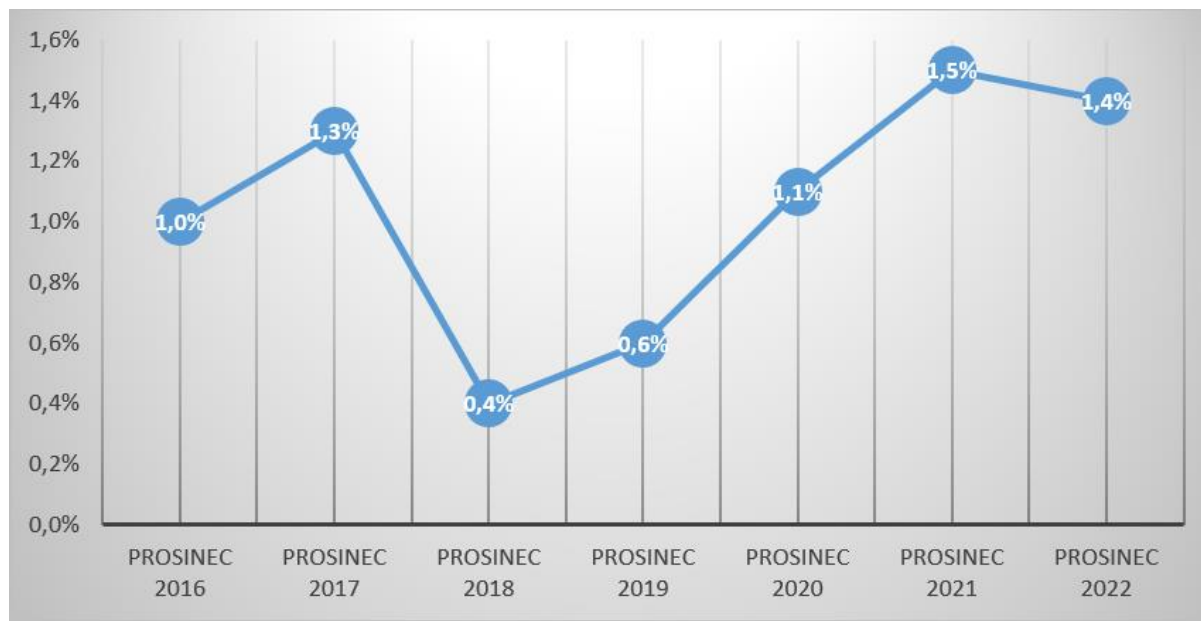
Graf 6 - Srovnání podílů (v %) nezaměstnaných osob mezi Ralskem, ORP Česká Lípa, Libereckým krajem a ČR (2016 až 2022 - prosinec)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Podobné trendy lze pozorovat také u vývoje podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob (12 a více měsíců). I ten po určitou dobu klesal, nicméně v roce 2018 se pokles zastavil a podíl začal opět mírně narůstat. Zatímco na konci roku 2016 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Ralsku ještě 1,0 %, v prosinci 2020 už to bylo 1,1 %. V prosinci 2021 však byl zaznamenán další nárůst podílu dlouhodobě nezaměstnaných na hodnotu 1,5 %, **v roce 2022 následně hodnota nepatrně klesla na 1,4 % (celkem 21 osob)**. V evidenci dlouhodobé nezaměstnanosti zpravidla zůstávají lidé s velkou kumulací různých typů znevýhodnění, s mnohačetnými exekucemi apod., kteří jsou z uvedených důvodů zpravidla obtížně zaměstnatelnými.

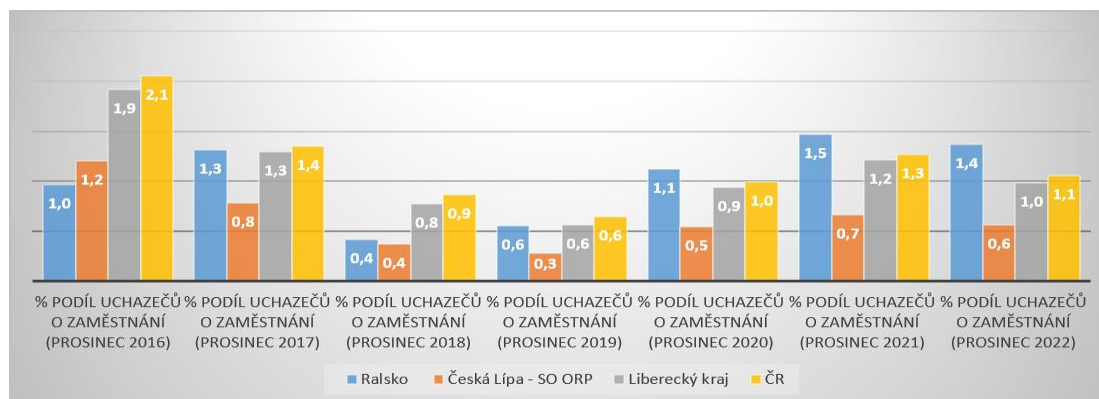
Graf 7 - Vývoj podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob v Ralsku mezi lety 2016 - 2022 (prosinec)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Pokud porovnáme podíly dlouhodobě nezaměstnaných v Ralsku s celkem ORP Česká Lípa, dále s Libereckým krajem, nebo s podílem v rámci České republiky (v letech 2016 – 2022), tak je patrné, že kromě Ralska, kde naopak došlo k nárůstu, došlo jinak od roku 2016 ke značnému poklesu průměrných hodnot ve všech ostatních jmenovaných územních celcích. Při srovnání procentuálních podílů, vychází ze všech sledovaných celků aktuálně nejlépe ORP Česká Lípa (jako celek), neboť zde je podíl dlouhodobě nezaměstnaných nejnižší – aktuálně zhruba 0,6 %. **Nicméně u všech sledovaných územních celků (včetně obce Ralsko) je oproti předcházejícím letům od roku 2020 patrný opětovný mírný nárůst podílu dlouhodobě nezaměstnaných osob.** V Ralsku bylo v prosinci 2022 bez práce 12 a více měsíců celkem 21 osob, což představovalo 1,4 %, tedy nejvyšší hodnotu ze sledovaných územních celků.

Graf 8 – Srovnání podílů (v %) dlouhodobě nezaměstnaných osob mezi Ralskem, ORP Česká Lípa, Libereckým krajem a ČR (2016 až 2022 - prosinec)

Zdroj:

MPSV; vlastní zpracování ASZ

Dluhy a exekuce optikou statistických dat

Jedním ze zásadních problémů Ralska je vysoká míra zadlužení obyvatel. Zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací obce. Následující kapitola přináší základní statistická a institucionální data o problematice a jejich srovnání mezi různými územními celky

Tabulka 3 – Statistické a institucionální údaje o exekucích v Ralsku I.

Rok	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolventci	Podíl osob v insolventci v přepočtu na obyvatelstvo o 18 +	podíl osob v insolventci k celkovému počtu osob v exekuci
2016	330	19,4 %	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2017	387	22,7 %	2253	5,0	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2018	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	71	4,3 %	18,4 %
2019	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	68	3,9 %	12,3 %
2020	555	32 %	3671	6,1	68	4,0 %	12,3 %
2021	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	72	4,2 %	14,3 %
2022	505	29,4 %	3639	7,2	74	4,3	13,7 %
2023	540	29,2 %	3589	6,6	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

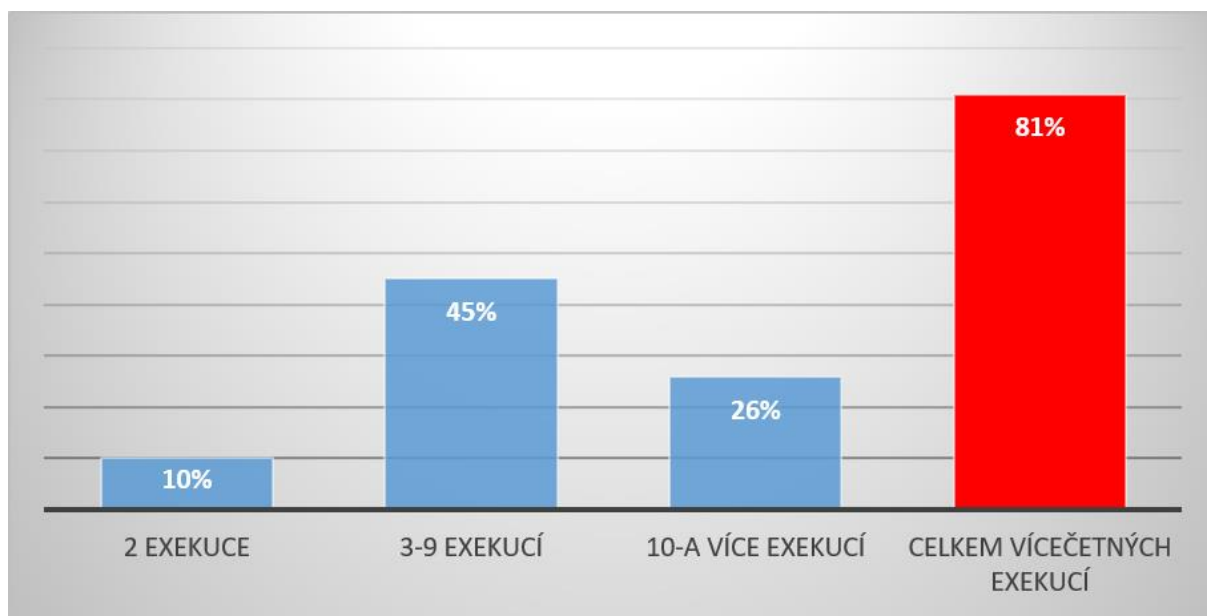
Tabulka 4 – Statistické a institucionální údaje o exekucích v Ralsku II.

Rok	Počet osob v exekuci	počet dětí a mladistvých v exekuci	počet osob ve věku 18 - 29 let v exekuci	počet seniorů 65+ v exekuci
2017	387	0	54	26
2020	555	4	75	51
2022	505	nezjištěno	72	50
2023	540	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Jak ukazuje výše uvedená Tabulka 4, dle dat exekutorské komory, je procentuální **podíl osob v exekuci z celkové populace Ralska velmi vysoký. Podle posledních dostupných dat za rok 2023 činil 29,2 % (tedy skoro třetinu) z celkové populace města starší 18 let a týkal se celkem 540 obyvatel.** Od roku 2020 sice došlo k mírnému poklesu počtu exekuvovaných osob o necelé 3 procentní body z 32 % na 29,2 %, **nicméně ve srovnání s rokem 2016 je nyní podíl exekuvovaných vyšší o 10 procentních bodů.**

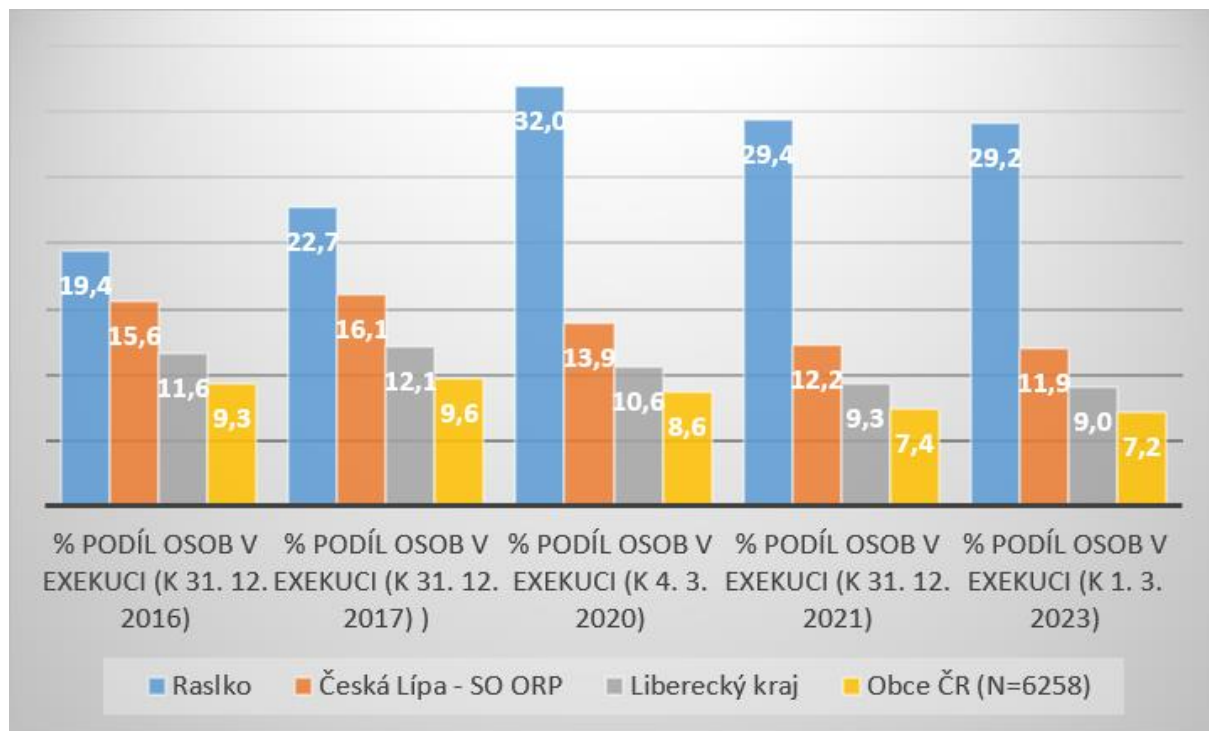
Graf 9 – Procentuální podíl vícečetných exekucí v Ralsku v roce 2022

Zdroj: mapaexekuci.cz; vlastní zpracování ASZ

Jak vidíme na Grafu 9, většina exekuo­vaných v Ralsku se potýká s vícenásobnými exekucemi – celkově jde až o 81 % (435 osob) exekuo­vaných, kteří se potýkají s vícečetnými exekucemi.

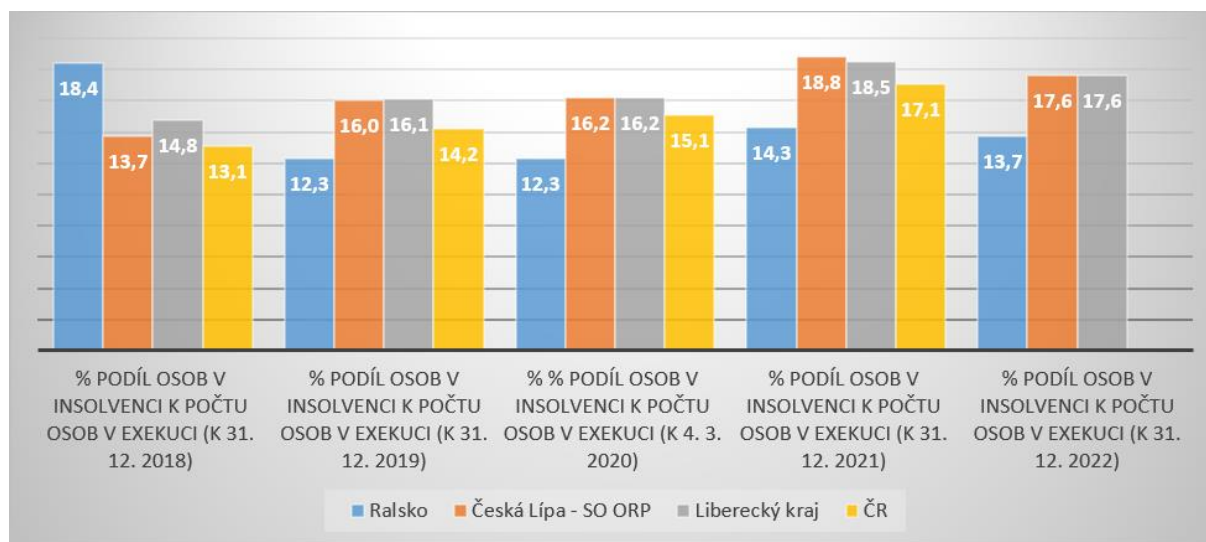
Graf 10 – Srovnání podílů osob v exekuci mezi Ralskem, ORP Česká Lípa, Libereckým krajem a ČR v letech 2016 - 2023.

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Z Grafu 10 je patrné, že ze srovnávaných územních celků, je **podíl osob ve věku nad 15 let v exekuci dlouhodobě nejvyšší právě v Ralsku**. Naopak nižší údaje vykazuje Česká republika jako celek následována Libereckým krajem. V rámci České republiky přitom čísla od roku 2016 setrvale mírně klesají, v Ralsku naopak rostla až do roku 2020 a teprve potom začala rovněž s mírným poklesem.

Graf 11 – Srovnání podílů osob v bankrotu z celkového počtu osob v exekuci mezi Ralskem, ORP Česká Lípa, Libereckým krajem a ČR (2018 - 2022)

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Pokud porovnáme množství osob v bankrotu s počty exekuvovaných (Graf 11), docházíme v případě Ralska k podílu zhruba 13,7 % osob v insolvenční exekuci z celkového počtu osob postižených exekucí. Při srovnání se sledovanými územními celky je patrné, že tato hodnota je zhruba o tři procentní body nižší, než u ostatních celků a navíc, narozdíl od opačného trendu u ostatních celků má procentuální podíl insolvenčních exekucí nevyrovnanou tendenci a dochází ke střídavému poklesu a opětovnému růstu (což lze považovat za spíše negativní trend).

Uvedené počty se však týkají pouze tzv. soudních exekucí. Různé státní nebo samosprávné instituce však přistupují rovněž k tzv. správním neboli daňovým exekucím. Jedná se například o obce, úřady, zdravotní pojišťovny a další. Na rozdíl od soudních exekucí nejsou exekuce správní jednotně evidovány a jejich počet se nám proto nepodařilo shromáždit.

Dle údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního se na území Ralska nacházelo v roce 2017 v exekuci 21 nemovitostí (zástavní právo exekutorské), které měly celkem 9 majitelů⁴.

⁴ Data za rok 2017 poskytl Agentura pro sociální začleňování Český úřad zeměměřický a katastrální. Novější údaje nebyly v době mapování k dispozici.

Mezokontext lokality

Mezokontext lokality Ploužnice

Všeobecně v oblasti bydlení je Ralsko poměrně rozmanitá nesourodá a prostorově roztříštěná lokalita výrazně ovlivněna vojenskou historií obce. O podrobně mapované části Ploužnice to platí především. Na většině osídleného území obce se nachází panelové sídliště, které původně obývala sovětská armáda v bývalém vojenském prostoru. Zahrnutí Ploužnice pod obec Ralsko se může zdát z prostorového hlediska nelogické. Správní centrum města Ralsko jsou Kuřívody, které jsou od Ploužnice vzdáleny 7 km, Mimoň je vzdálena pouze 3 km. Právě tato teritoriální izolace je jedním z důvodů řady specifík a problémů sídliště.

Po zrušení vojenského prostoru byly všechny byty na sídlišti Ploužnice ze státního vlastnictví převedeny na města Ralsko i Mimoň. Ralsko však některé z nich postupem času prodalo soukromníkům. V lokalitě jsou obývány 4 panelové domy ve vlastnictví města Mimoň (230 bytů) a 2 panelové domy ve vlastnictví města Ralsko (161 bytů). Tyto byly opraveny a jsou obývány, opravy byly financovány z dotačních titulů. Dalších 8 panelových domů je prázdných a zdevastovaných a jsou ve vlastnictví soukromých firem.

Stav bytů ve vlastnictví Mimoň je považován za nevyhovující. Město Mimoň zaměstnává správce těchto domů, který se však dle výpovědí respondentů o údržbu nestará odpovídajícím způsobem. Oproti tomu "kuřivodské" domy, tedy ve vlastnictví Ralska, jsou v lepším technickém stavu, jsou udržované a pravidelně kontrolované správcem příslušejícím k MěÚ Ralsko. Sídlištní domy jsou vytápěny centrálně z teplárny, vystavěné Sověty po jejich příchodu. O odpad se stará firma SAP Mimoň, s.r.o. Odpad (včetně tříděného) je vyvážen na Boreček (část města Ralska).

Vznik sociálně vyloučené lokality je popisován jako postupné sestěhování sociálně znevýhodněných obyvatel z jiných měst, kde z různých důvodů přicházejí o bydlení. Ploužnice tyto obyvatele lákala především nízkými nájmy. Postupně se zde vytvořila velmi pestrá věková, sociální i etnická skladba (Češi, Romové, Slováci, Rusové, Čečenci, Ukrajinci, Vietnamci, ...). Sídliště je nyní obýváno celkem cca 800 obyvateli (celá Ploužnice čítá 1038 obyvatel⁵). Konkrétní podíl jednotlivých etnicit je odhadovaný na 70% Romové, 15% Češi, zbývající část zahrnuje převážně Vietnamce a Mongolce.

⁵ Zdroj: MěÚ Kuřívody, červen 2023.

Evidována je zde častá migrace obyvatel. Důvodem jsou především nízké ceny nájmu (např. cca 3000 Kč za byt 1+2), které fungují jako pull faktor pro nastěhování. Respondenti popisují opakující se scénář, kdy nově nastěhovaní po prvotním zorientování se v novém bydlišti, kde chybí pracovní příležitosti a je často nutné dojíždět do zaměstnání ve vzdálenosti až 30 km, v krátkém čase odchází pryč.

Mapa 4 – Letecká fotka Ploužnice

Zdroj: googlemaps.com

V okruhu 2 km se v lesním porostu kolem panelových domů nachází množství rozpadlých bývalých armádních objektů, sloužících dnes jako naleziště železa a dalších kovů, a útočiště dětí a mladistvých. Místní obyvatelé využívají lesy pro sběr lesního ovoce k prodeji. Od zbytku městské části Ploužnice dělí sídliště hlavní silnice, po které jezdí autobusové spojení na jednu stranu do Mimoně (3 km, nákupy, kultura, úřady) a na druhou do správního centra Ralska, Kuřívod (7 km, MěÚ Ralsko), kde děti navštěvují školku a školu (druhý stupeň ZŠ je v Mimoně). Tyto vzdálenosti mimo jiné dokreslují zmiňovanou izolovanost této části. Místní obyvatelé jsou zvyklí koordinovat dopravu do zaměstnání i do škol osobními auty (pro tyto účely existuje soukromá skupina na FB).

V Ploužnici se nachází jeden obchod se smíšeným zbožím, večerka a restaurace, provozovány vietnamskou rodinou. V minulosti zde byla situována stanice Městské policie Ralsko, která nyní sídlí v budově Infocentra v Kuřívodech. V bývalé kanceláři MP Ralsko dnes sídlí asistenti prevence kriminality. Do lokality zajíždí pečovatelská služba města Mimoně. Pod MěÚ Ralsko zde pracuje (a má v jednom z panelových domů kancelář) sociální pracovníce. V lokalitě dále pracují dva APK.

V Ploužnici stojí sportovní areál fotbalového hřiště se šatnami a příslušenstvím, o jehož údržbu se stará p. Torák, zaměstnanec MěÚ. Vedle hřiště jsou dvě menší vodní nádrže na zachycování dešťové vody (dříve koupaliště pro místní obyvatele), s dětským hřištěm s hracími prvky a multifunkční budovou. Blízko bytových domů v majetku Mimoně stojí ještě malé asfaltové hřiště na basketbal. Areál fotbalového hřiště je spravován pracovníkem města a během dne je zdarma přístupný pro všechny obyvatele Ploužnice. Někteří z místních sportovců a mládeže z nedostatku lokálních příležitostí využívají sportovní areály v okolních obcích (např. ve Stráži pod Ralskem, nebo v Mimoni). Volnočasové aktivity pro děti a mládež jsou zajišťovány rovněž prostřednictvím města, formou zájmových kroužků poskytovaných především v Kuřívodech a částečně v Ploužnici. V Ploužnici, v areálu hřiště, má město k dispozici prostory pro pořádání různých kulturních akcí, přednášek a podobně.

Mezi obyvateli lokality převládají rodiny s menšími dětmi. Jde často o mladé páry, které do místa přivedla nízká cena nájmu. Sociální soudržnost funguje převážně v rámci rodin, v případě Romů pak v rámci dvou místních rivalizujících klanů. Sousedské vztahy jsou považovány za vlažné (“Každý si hrabe na svém písečku a každý sám za sebe.” - citace respondenta). Obyvatelé tematizují občasné konflikty (např. hlučné grilování pod okny souseda), interetnické napětí nebylo ve větší míře zaznamenáno (“Bílí s černými vyjdou, jsou na sebe zvyklí.” - citace respondenta).

Z hlediska převládajícího náboženství bylo zjištěno, že především starší Romové se hlásí ke křesťanství, přičemž aktivně nepraktikují vyjma významných obřadů jako je např. křest. Jedna rodina v Ploužnici je muslimská. V minulosti v Ploužnici působil kazatel protestantské církve. Obecně lze konstatovat, že obyvatelé lokality o duchovní péči častěji nejeví zájem.

Funkčnímu, proaktivnějšímu sousedství zřejmě brání častá migrace obyvatel. V místě po léta jako sociální tmel fungoval fotbal, který do dubna 2023 vedl místní aktivní Rom, p. Jan Herák (aktuálně také APK). V minulosti dále žil v Ploužnici romský manželský pár (Šveňhovi), který zde organizoval volnočasové akce pro děti a aktivně spolupracoval s městem Ralskem. Díky jejich iniciativě bylo u fotbalového hřiště vybudováno malé „centrum“, které mělo sloužit jako zázemí pro děti. Již několik let v Ploužnici existuje Klub seniorek, jehož organizace je především v rukou jedné místní aktivní seniorky. Seniorky se schází 1x týdně v místní klubovně u fotbalového hřiště. V této klubovně se schází i jiné zájmové skupiny, zatímco dřevěný domek u fotbalového hřiště, vybaven nábytkem a dataprojektorem a s potenciálem pro veřejné akce, využíván není. Dalším zjištěným místem pro setkávání je posilovna, kterou v jednom z panelových domů provozuje zmiňovaný p. Torák, zaměstnanec MěÚ. Obyvatelé Ploužnice tematizují nedostatek laviček v lokalitě.

Město disponuje kamerovým systémem s celkem sedmi kamerami v Kuřívodech a Ploužnici, jsou umístěné v bytových domech v majetku města Ralsko, na hřišti v Ploužnici, ve sportovním areálu, u infocentra a na sběrném dvoře v Kuřívodech.

Mezokontext lokality Náhlov

Přestože realizace KP bude soustředěna právě do lokality Ploužnice, stručně popíšeme druhou nejohroženější místní část Ralska - Náhlov. V Náhlově, který je z celého Ralska prostorově a dopravně nejvíce izolován (z Kuřívod po běžné silnici cca 34 km, přes lesní komunikaci – bývalý vojenský prostor - cca 25 km) je zároveň největší koncentrace sociálně vyloučených osob vzhledem k počtu obyvatel. Tato část je prakticky bez občanské vybavenosti – je zde pouze autobusová zastávka, zemědělský statek, NZDM Oblastní Charity Most, sportovní hřiště (viz výše) - a svou polohou určuje orientaci místních na využívání obchodů, MŠ, ZŠ apod. v nedaleké Osečné (cca 5 km). Kromě několika rodinných domů je městská část Náhlov tvořena 6. bytovkami (původně Vojenských lesů), z toho 4 bytovky jsou po 6. bytech a 2 bytovky po 4. bytech. Žije zde cca 130 obyvatel včetně cca 50 nezletilých sociálně vyloučených osob s většinovým zastoupením romských rodin. Tito lidé přišli do Náhlova povětšinou z jiných měst a obcí ČR v průběhu posledních 20. let. Většina bytů patří soukromým osobám (Ing. Římsa – místní zemědělský podnikatel, pan Materna), část soukromým vlastníkům bytů, z nichž jsou mnozí v exekuci. Lokality Ploužnice i Náhlov se objevily v poslední celostátní Analýze sociálně vyloučených lokalit – tzv. Gabalově mapě z roku 2015.

Klíčové aktéři v oblasti sociálního začleňování

Většina sociálních služeb, které obyvatelé města mohou využívat, se nachází mimo území Ralska. V komunitním plánu sociálních služeb⁶ jsou uvedeny dva důvody, proč tomu tak je. Prvním z nich je, že služby dostupné v Libereckém kraji se sice ve své naprosté většině nenacházejí na území Ralska, jsou však zavedené, plně funkční, kvalifikované a vzhledem ke skutečnosti, že existují zpravidla dlouhodobě, též přirozenou zárukou kvality z hlediska profesionality, lepší finanční dostupnosti pro osoby v nouzi a celá řada z nich je mimo jiné dostupná relativně v blízkém okolí Ralska (např. Mimoň, Česká Lípa a další přilehlé lokality). V některých případech je navíc i možnost výběru několika poskytovatelů podle charakteru dané sociální činnosti. Druhým důvodem je, že by město Ralsko (s malým počtem obyvatel)

⁶ Více na: [Komunitní plánování | Město Ralsko \(mestoralsko.cz\)](https://mestoralsko.cz/)

mělo vysoké provozní i jiné, zpravidla vyšší náklady, na základě čehož by došlo k provozování méně profesionální nebo naopak drahé (a tedy hůře dostupné) kvalitní služby. Agendu sociálně právní ochrany dětí vykonává město Mimoň. **Město Ralsko má veřejného opatrovníka a poskytuje poradenství formou terénní práce (jedná se však o jeden úvazek na celé území Ralska). Na území Ralska dále funguje jedno nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, a to v Náhlově.** Vzhledem k vysokému počtu ohrožených osob (zejména mladistvých) je navzdory výše uvedeným důvodům podle Programu prevence kriminality města Ralsko 2023-2028 pokrytí sociálních služeb ve městě nedostatečné.

Ve městě dále na základě pověření rady města funguje pětičlenná **Komise prevence kriminality**. Komise se schází dle potřeby, zpravidla jedenkrát měsíčně, na svých jednáních se seznamuje s aktuální bezpečnostní situací, diskutuje o aktuálních problémech v oblasti kriminality a hledá jejich řešení, připomínkuje radě města a zastupitelstvu města předkládané materiály, které se týkají prevence kriminality, dává těmto orgánům podněty k realizaci preventivních opatření, podílí se na tvorbě koncepčních materiálů v oblasti prevence kriminality a seznamuje se s jednotlivými realizovanými projekty prevence kriminality.

Město Ralsko dlouhodobě spolupracuje s **Odborem pro sociální začleňování MMR** a to od roku 2013. Spolupráce se v minulosti zaměřovala především na oblast bezpečnost a prevence kriminality, v současnosti je to dluhová problematika. Pravidelně svolávaná pracovní skupina k řešení dluhů v Ralsku funguje aktuálně jako funkční platforma, vytvářející prostor pro spolupráci aktérů z oblasti sociálního začleňování. Vedle toho je OSZ v Ralsku realizován tříletý projekt komunitní práce. V rámci projektu aktuálně na Ploužnici působí komunitní pracovnice a dvě peer asistentky KP. Za rok 2023 bylo uskutečněno několik veřejných setkání a komunitních akcí, při kterých obyvatelé Ploužnice mluvili o tématech, která je v kontextu života v místě nejvíce zajímají.

V návaznosti na činnost Komise prevence kriminality a spolupráce s OSZ jsou realizovány aktivity, které všeobecně pozitivně působí na stav sociálního vyloučení ve městě. Jde především o práci **asistentů prevence kriminality**, úzce spolupracujících s **domovníkem preventistou**. APK (spadající pod ralskou městskou policii) i DP (spadající pod Oddělení správy domů a bytů MěÚ), zprostředkovávají kontakt obyvatel SVL, policisty a pracovníky MěÚ, spolupracují se sociální pracovníci města i OSPODem. Velitelem **MP Ralsko** je **René Nesvadba**, který je klíčový aktérem pro spolupráci s OSZ, aktivně vstupujícím do řešení sociálního vyloučení.

Text doplňujeme přehlednou tabulkou, shrnující v místě působící klíčové instituce a v případě, že je to relevantní, podrobnější informace.

Tabulka 5 – Institucionální infrastruktura pro obec Ralsko

Instituce	podrobnější informace
Městský úřad - sociální pracovníce	Aktuálně obsazeno p. Janou Srbovou, sídlící v kanceláři na Ploužnici. Dle zjištěných dat je sociální práce zaměřena na opatrovnictví a seniory. V rámci Oddělení správy bytů a domů byla na Ploužnici vytvořena pozice domovníka-preventisty.
ZŠ a MŠ Tomáše Ježka Kuřivody	ZŠ je určena pro děti od prvního do pátého ročníků. Ředitelkou školy je aktuálně zároveň místostarostka města, p. Šárka Kalvová.
Městská policie Ralsko	Stanice je umístěna v Kuřivodech, velitelem je aktuálně René Nesvadba, který je také klíčovým spolupracovníkem pro OSZ. Součástí MP jsou 2 APK.
Úřad práce - Kontaktní pracoviště Mimoň	
Charita Most	NZDM v Náhlově
Člověk v tísni, o.p.s. Pobočka Liberec	Odborné sociální poradenství se zaměřením na dluhovou problematiku poskytuje Vilma Libčejová – dluhová poradkyně na Ploužnici.
Pečovatelská služba Stráž pod Ralskem	terénní pečovatelská službu
Odbor pro sociální začleňování, MMR	• spolupráce s OSZ stvrzená memorandem zaměřující se na dluhovou oblast (lokální konzultantka Miroslava Školová) • projekt realizující komunitní práci v rozmezí let 2023 - 2026
knihovna	Kulturní dům Kuřivody (knihovnicí je aktuálně p. Tereza Kalvová)
komunitní centrum	dřevěný domek vybudovaný z fondů ESIF, koordinace René Nesvadba (aktuálně nevyužívaný)
římskokatolická farnost	Kostel sv. Havla, Kuřivody (farní úřad Mimoň), aktuálně farář p. Richard Cenker

Zdroj: terénní šetření a sekundární analýza dat ASZ

Přílohy

Příloha 1: Fotografie, pořízené pracovníky OSZ v měsíci dubnu 2023

Foto 1 – Dřevěný domek u fotbalové hřiště

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 2 – Dřevěný domek - interiér

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 3 – Nevyužívaná nádrž

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 4 – Klubovna u fotbalového hřiště

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 5 – Část fotbalového hřiště a klubovna

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 6 – Neobydlené panelové domy v Ploužnici

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 7 – Neobydlené panelové domy v Ploužnici

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 8 – Sut' z chátrajících panelových domů na okraji Ploužnice

Zdroj: terénní šetření ASZ

Foto 9 – Workoutové hřiště

Zdroj: terénní šetření ASZ